

st zorgen om

verleden jaar, erbood het zich daar eelt de gevolde was procesbeidswet. De recht, daarna indeld.

en alle desoepen ambteciële Zaken", n Arbeid, dat apparatuur zou abriek slechts e Minister had r van Justitie, éen fabriek", om, die sinds gesteld, dat zij n mogelijk ek zou in dat e installaties, atie — neen, e, die zooveel oeten werken, en.

le dit feit van om, beklagde hte de nadee-wet van gerin-aving!

„boekdeelen". bepaalde (eco-ard gaan met et terrein der oonlijk en het sch" niet ver-

zooveel moge-fabriek), het

arbeiders in dikwijls door ar, zooals in lte der arbeimorgen moet zijn werk beoor zulk een ieder ook iets arbeidstempo ogde arbeidsleven geweld

opvoering van an loon naar ag voor loon- worden) zijn anisatie in de en regel alleen machines de Laten we hier

lezen toestand, even groei een sleven uit. En schillende inding mogelijk noemde maatm het behalen

hijnt". Want al aanwezig is isisatie met al ok de gemak- is.

zoo eenvoudig de debetbladsten der volksaam worden enegeerd? Niet t goederen (die innen worden), tenslotte het a het resultaat meten worden. oodig.

der rationali-je (de naam nt in zijn voor- g, Arbeidslosig- de volgende

ning binnen kan mogelijk ansen voor de ie in het oeco- r juist daarom dan die er aan derneming enskracht der wikkeling door worden. nsatiethorieën van één onderoordeel over de

uitwerking der rationalisatie-maatregelen is geen kwestie van optellen en aftrekken: het probleem waarom het gaat heeft een kwalitatief en niet een kwantitatief karakter".

Inderdaad, en om nog geheel andere redenen dan deze schrijver noemt.

Vooraf ook omdat de tijdelijke levensverruiming dikwijls verkregen is ten koste der levensvreugde en der gezondheid van talrijke arbeiders. En niet alleen daarom zijn dan de genomen maatregelen te veroordeelen, maar ook wijl vroeg of laat zal blijken, dat de totale arbeidskracht verminderd, omdat de bron der kracht, omdat de mensch zelf aangelast is, en dientengevolge de productiviteit afneemt. Hetgeen weer een kostenverhoging beteekent.

Men meene nu niet, dat de techniek als geheel hier veroordeeld wordt. Dat ware principieel verkeerd. De verschillende vormen van rebellie tegen haar macht (we mogen wel weer naar de brochure „Discipelschap in de Fabriek" verwijzen) zijn evenzeer te laken als de eenzijdige verheerlijking. Zij heeft zegen over de menscheit gebracht, en geen geringen. Maar in het stadium van haar tegenwoordige ontwikkeling moeten wij vooral oog hebben voor haar gevaarlijke karaktertrekken. Om oeconomische en om „principiële" redenen.

Nauwkeurige analyse van het oconomisch effect der mechanisatie (en rationalisatie) is evenzeer noodzakelijk als een ontledende beschouwing van de bases, waarop deze stelsels rusten.

Vooraf omdat de ontwikkeling der techniek voor een belangrijk deel beheerscht wordt door het doel der voortbrenging. Die voortbrenging nu, is in de tegenwoordige samenleving lang niet altijd een vervulling van de roeping, die God aan den mensch gegeven heeft, niet een dienen van den Schepper, niet een dankbaar eeren van Zijn gaven, maar uiting van m a c h t s begeerte, van h e e r s c h zucht, van zondige zelfverheffing. In die sfeer groeit een productie-apparaat, dat alle karaktertrekken van die begeerte verraadt. En dat daarom van den zwakken mensch in zijn dienst het uiterste vergt.

En nu schrijft de hoofdredacteur van „De Opbouw", dat „de plicht van den arbeider is de principiële aanvaarding van de technische ontwikkeling", dat „de voortgezette evolutie der techniek een gave Gods is", dat er „geen tegenstelling is tusschen stoffelijke belangen en voldoen aan Gods wil", dat „het stoffelijk belang altijd in het verlengde ligt van gehoorzaamheid aan Gods geboden, ook al ziet de door de zonde verblinde mensch het van nature altijd anders". Hij meent dat de „moderne productiewijze de weg is, die God ons, en daarmede ook den arbeider, als medewerker in het productieproces „wijst", en dat die arbeider „dien weg in gehoorzaamheid aan Gods kennelijke leiding, met gewilligheid behoort te gaan".

En wanneer wij wijzen op het toenemend arbeidstempo; de voortschrijdende arbeidsverdeling, de scherpe en meedoogenlooze controle, het dalend loon en de verlaging der tarieven, dan antwoordt hij ons, dat „wanneer al deze dingen toegepast worden om den zegen Gods, welke gelegen is in de voortgezette evolutie der techniek, weg te nemen, mag dat aan de techniek niet verweten worden". Dat alles komt z.i. voort „uit het misbruik, dat de mensch van die gave maakt". En om deze stellingen toe te lichten neemt hij het voorbeeld van de kwakkelers van Kibroth-Taava: „de onschuldige vogeltjes deden geen kwaad, maar de gulzigheid, waarmee ze werden verslonden, veroorzaakte den dood".

Nu is het niet onze bedoeling al deze stellingen uitvoerig te beschouwen.

De hoofdzaak is o.i., dat wij de schadelijke gevolgen van den groei der techniek ten volle erkennen, met alle waardeering van haar nut, dat inderdaad groot is. Dat wij waarschuwen tegen de overspanning van het technisch handelen, die geleid heeft tot depreciatie der ideële waarden, die het leven van zijn ziel beroofde.

De gedachte, dat de mensch zelf zijn lot bepaalt, dat hij zijn gansche ontwikkeling in eigen handen heeft, beheerscht het geestelijk leven van dezen tijd. Zij eischt de volledige macht over de materie op, zij dwingt dikwijls tot rationalisatie en mechanisatie; zij past geheel in de naturalistische stelsels onzer dagen.

Wat is de taak van den mensch?

Dat hij de natuur in vrijen cultuurarbeid verdeelt, dat hij dus de natuur in de historie een plaats geeft, om alzoo het gansche cultuurproces te leiden tot verheerlijking van Gods naam.

Merken wij, dat hij zich van die roeping bewust is? Helaas neen! Het verabsoluteerde machtsstreven, dat zijn werking overal uitoefent, kent slechts de begeerte om over de natuur te heerschen, en bekommert zich niet om de plaats, waarvoor zij bestemd is. De gevolgen zijn voor ieder duidelijk zichtbaar.

Want de depreciatie der schepping als geheel, beteekent ook een devaluatie van het schepsel, van den mensch. En dit staat toch vast: Nooit kan het Gods wil geweest zijn, dat in het proces van de ontwikkeling der techniek, de menscheit persoonlijkheid neergedrukt wordt tot een slaven-natuur.

Daarom is het zoo gevaarlijk om te spreken, dat de voortgezette evolutie der techniek een „gave Gods" is. De materie en haar krachten zijn gaven Gods; de grondstoffen heeft Hij aan den mensch gegeven om ze te veredelen, en hem daartoe krachten geschonken. Ook de ontwikkeling der menscheit gaat niet buiten Gods wil om. Maar alle werk op aarde is eveneens menschenwerk, door zonde bevestigd, in zonde tot stand gebracht. Hoeden wij ons voor de gedachte (die onophoudelijk uitgesproken wordt, niet het minst in de dictatoriaal geregeerde landen) welke de menscheit prestaties vergoddelijkt. Natuurlijk werpt de schrijver in „De Opbouw" zulke gedachten verre van zich. In zijn stukken komt dat wel uit. Maar juist daarom hadden we van hem een kritischer houding tegen wat we nu maar eenvoudigheidshalve „het productie-systeem" noemen, verwacht.

Zeker verzet is er. Tegen den mensch, die den „zegen Gods" misbruikt. Maar niet tegen het systeem zelf. Dat wordt met de „onschuldige vogeltjes" van Kibroth-Taava vergeleken. En die vergelijking is o.i. fout. Want die vogels zijn door God geschapen en gezonden; de techniek is mede het werk van menschen; daarin heeft zich een bepaalde levensbeschouwing uitgedrukt. De oorzaak der ellende is dus niet alleen het misbruik, maar ook het object, waartoe de mensch in relatie treedt, zelf. Daarover hebben we in deze artikelen serie een enkele opmerking gemaakt.

Bezien wij (tot slot) deze stelling in het volgende artikel nader.

A.

B. t. B.

Dr. A. Kuyper Sr over de bevoegdheid der meerdere vergaderingen.

I.

Zonder mij ook maar enigszins in de op gang zijnde discussies te willen mengen, moge ik hier enkele uitspraken van Dr. A. Kuyper Sr over de bevoegdheid der meerdere vergaderingen opnemen. Het is zeker noodig ook naar de stem van dezen groote op kerkrechtelijk gebied te luisteren.

Dr. Kuyper heeft een heirleger artikelen over kerkrechtelijke onderwerpen gegeven in zijn „Heraut". Rusteloos was hij, vooral vóór en tijdens de Dolantie, bezig zijn medebroeders te wapenen voor den komende kerkelijken strijd. En het is een lust om te zien hoe sappig hij ook de meest dorre onderwerpen wist te behandelen. De grondgedachten van het gereformeerde kerkrecht heeft hij er bij zijn medestrijders ingehamerd.

Behalve allerlei incidenteele artikelen schreef hij soms lange series. B.v. over het collegiale stelsel, het kerkelijke ambt, het ambt der geloovigen; over theorieën van kerkzuivering enz. Zelfs werd in de kolommen van „De Heraut" afgedrukt een soort kort begrip van het Gereformeerde Kerkrecht, geschreven door Voetius en vertaald door Dr. Geesink.

Naar twee zijden heeft Dr. Kuyper zijn kerkrechtelijke polemieek gevoerd. Voor alles tegen de bewonderaars van de hiërarchie der „Synodale Genootschapskerk". Aldus noemde Dr. Kuyper later de Hervormde Kerk. Vooral de Irenischen moesten een trommelvuur vorduren. Zij immers waren de vurige verdedigers van het synodale kerkrecht. Zij waren de aanhangers van „de recht ontzenuwende en plichtverzakende krankheid der thans gangbare lijdelijkheidstheorie".

Maar ook streed Dr. Kuyper over kerkrechtelijke grondbeginselen met de leiders der Christelijke Gereformeerde Kerk. Met Doc. H. de Cock, D. K. Wielenga e.a. Z.i. werden in de Chr. Geref. Kerk de kerkrechtelijke lijnen niet zuiver getrokken. De Afscheidenen hebben t.o. het Genootschap van 1816 een nieuw „Genootschap" gesteld. „En dit nu is o.i. stellig in strijd geweest met de beginselen van het Gereformeerde Kerkrecht... In strijd, omdat men niet de lokale kerk weer in het licht gebracht, maar een nieuw onderdeel van een nieuw kerkgenootschap gesticht heeft. En in strijd niet minder, omdat men alzoo zelf een kerkgeheel in het leven riep, dat veel te veel op de leest van het collegiale stelsel geschoeid was.

Het enkele feit b.v. dat er heden ten dage gescheiden kerken zijn, die niet als zelfstandige kerken, maar alleen als onderdelen van het Christelijke Gereformeerde kerkgenootschap door den Staat erkend zijn, bewijst voldoende dat men zich beweegt in verkeerden koers". (Heraut No. 249; 1 October 1882.)

We willen in dit nummer iets meedeelen van een polemieekje, gevoerd tusschen Dr. Kuyper en den bekenden Ds W. H. Gispén Sr. Heraut contra Bazuin.

De aanleiding was het bekende besluit van de „Opzieners van de Gemeente onzes Heeren Jezu Christi, te Amsterdam", genomen 24 Mei 1883, dat geen predikant „van nu voortaan in Zijne Kerk in den H. Dienst zal worden bevestigd, dan die

zich bereid hebbe verklaard, om bij de aanvaarding zijner bediening ten overstaan van den Kerkeraad de drie Formulieren van Eenigheid... met betuiging van hartelijke instemming, te onderteekenen". (Heraut No. 283, 27 Mei 1883.)

Met dit besluit was Ds Gispén weinig ingenomen. Hij geeft een stevige kritiek erop in „De Bazuin". De Amsterdamsche Kerkeraad handelde „independentistisch". Men leze:

Maar ik heb er 't kerkelijke handboekje nog eens op nagezien en daarin vind ik nergens sprake van onderteekening der Formulieren in den kerkeraad.

In de Synode van Dordt 1574, wordt van die onderteekening gesproken, en deze voorgeschreven als te moeten geschieden voor de Classis.

Art. 14. De Nederlandsche Kerken onder het Kruis vergaderd te Emden 1571, besloten de belijdenis der Nederlandsche Kerken te onderschrijven. Waar en hoe wordt niet gezegd. Art. 2. Zoo ook de Synode van 1578. Ze bepaalt, dat ook de professoren der Theologie de belijdenis zullen onderschrijven, maar niet waar en hoe. Art. 51, 53. Inzake die ook van Middeburg 1581. Art. 37. Deze Synode bepaalde dat predikanten die weigerden, bij kerkeraad of classis in hun dienst zouden geschorst worden. De Synode van 1618, 1619 nam de beide artikelen van hare voorganger letterlijk over. Zij deed echter meer. Zij stelde een formulier op, waarin de betekenis dier onderteekening duidelijk wordt omschreven. De onderteekenaar treedt op als ressourceerende onder de classis. N. N. Hij belooft, zoo hij na dezen eenig ander gevoelen krijgt, dit niet te zullen verbreden zonder het te voren aan kerkeraad, classis en Synode te openbaren.

Kerkeraad, classis en Synode, onze vaders dachten die steeds bij elkaar als meerdere en mindere vergaderingen van het ene lichaam: de kerk. De eisch tot onderteekening ging steeds van de Synode, nooit van een kerkeraad uit. De vaders leerden: „t selfde zeggen heeft de classis over den kerkeraad 't welk de particuliere synode heeft over de classe en de generale synode over de particuliere". D. K. O. Art. 36. Dat een kerkeraad meerder of zelfs gelijke macht heeft als eene generale synode, is, als ik mij niet geheel vergis, nooit de leer en de praktijk der vaders geweest.

Het besluit van den Amsterdamschen kerkeraad draagt, naar mijn bescheiden meening, dan ook meer een Independentistisch en Congregationalistisch dan een gereformeerd karakter".

Tot zoover Ds Gispén.

Men ziet het, het probleem wordt scherp gesteld: Hoe verhoudt zich de macht van een Kerkeraad t.o. die van classes, synodes enz.

En op deze kritiek van Ds Gispén antwoordt Dr. Kuyper het volgende:

„Kenners van het gereformeerde kerkrecht zullen er zich over bedroeven, dat zelfs in „De Bazuin" zulke ongereformeerde denkbeelden over kerkrecht worden aangekweekt.

Alsof een los inzien van een handboekje, een zonder verband met de beginselen citeeren van een paar bepalingen, voor de kennis van dat kerkrecht ook maar iets afdeed!

En erger nog, alsof daar nu waarlijk het wezen van het Congregationalisme in school!

Waarlijk, eenige studie diende toch vooraf te gaan, eer men aldus een besluit critiqueert, genomen door een raad, waarin o.m. een man als Prof. Rutgers, verreweg de fijnste en beste kenner van ons gereformeerde kerkrecht, zitting heeft en het besluit bepleit-te".

Met dit antwoord was Ds Gispén niet tevreden. Hij gaf repliek in „De Bazuin", maar ontvangt dan van Dr. Kuyper in „De Heraut" van 24 Juni 1883 (No. 287) het volgende duidelijke antwoord:

„Met onverstoorebare kalmte en goeden luim heeft de heer Gispén onze bedenking beantwoord.

Hij is wel irenisch, maar gunt u dan ten minste het profijt dier ireniek ook voor u zelve.

Zijn ireniek wortelt niet in reactie tegen de belijdenis, maar in zijn natuur.

Toch ontlaat dit ons niet van de verplichting, om onzen geachten opponent den indruk te ontnemen, als spraken we zonder goeden grond.

Het verschil tusschen de kerkrechtelijke stelsels der independenten en der gereformeerden is metterdaad onjuist door hem opgevat; even onjuist als zijn optreden te Kampen als praeses Synodi was, nadat de Synode waarvan hij praeses was, reeds voorlang was gesloten."

De zaak is namelijk deze: De congregationalisten leeren niet dat elke lokale kerk een zelfstandige uiting en openbaring van de kerke Christi en deswege met macht bekleed is; maar heel anders, dat elke kring van Christenen, al waren het honderd kringen in ééne stad, elk voor zich die zelfstandige openbaring zijn en deswege die autoriteit bezitten.

Zulke kringen noemen ze c o n g r e g a t i o n. Vandaar de naam van congregationalisten.

Het zwaartepunt van hun stelsel ligt dus in de tegenstelling van „church" en congregation; d.i. van lokale kerk of kring van vromen.

De gereformeerden daarentegen waren van geheel ander oordeel, dat in elke plaats slechts ééne uiting of openbaring van de kerke Christi kan bestaan, en

1) Dr. Kuyper zinspeelt hier op het feit, dat bij de inauguratie van de drie nieuwe docenten der Theol. School te Kampen — Bavinck, Lindeboom en Wielenga — op 9 en 10 Jan. 1883, het Moderamen van de Zwolsche Synode van 1882, die genoemde docenten had benoemd, in *qualiteit* aanwezig was. Dit feit had Dr. Kuyper bevestigd als in strijd met het gereformeerde kerkrecht. „Naar gereformeerd kerkrecht houdt een Praeses Synodi op praeses te zijn, zoodra hij het slot-Amen der Synodale vergadering heeft uitgesproken. De Praeses Synodi leeft zolang de vergadering leeft. Geen oogenblik langer." (De Heraut, 266 en 268.)

dat niet een op zich zelf staande kring, maar alleen die gezamenlijke plaatselijke kerk (hetzij al dan niet in kerspelen ingedeeld) met macht bekleed was, en dus slechts in één kerkeraad die macht kon doen werken.

En hiermee nu hing beider opinie omtrent de verhouding of correspondentie van kerken saam.

De independenten leerden wel terdege, dat men wel vergaderen kan met de deputaten van andere congregatiën, maar dat dit niet hoefde en nooit bond.

Tewijl de gereformeerden omgekeerd leerden: Omdat de lokale kerken alle openbaringen van die ééne zelfde kerke Christi zijn, daarom komen ze bij één en moeten die saamhoorigheid zooveel doenlijk openbaren. Vandaar hun eisch om én classe én Synode te doen optreden.

En veel meer nog, om te belijden, dat én deze classis én deze Synode met macht waren bekleed.

Maar hoe?

Zóó dat deze Synode of classis rechtstreeks van Christus macht over de kerken zouden ontvangen hebben?

Neen, en nogmaals en driewerf neen. Dat is het episcopale stelsel.

Maar omgekeerd aldus: dat de classis haar macht ontvangt van de kerkeraden; en dat de Synode haar macht ontvangt van de classis.

Niet dus de classis staat onder de Synode en de kerkeraden onder de classis. Maar integendeel, de Synode staat onder de classis en de classis onder de kerkeraden.

De macht vloeit niet uit de Synode naar de classis en uit de classis naar de kerkeraden, dat is episcopaal; maar de macht vloeit omgekeerd uit Christus in de kerkeraden, uit de kerkeraden in de classis en uit de classis in de Synode.

Zóó, en zóó alleen is het gereformeerde stelsel.

Hieruit nu vloeit voort, dat de zaken van Belijdenis als regerende alle kerken saam door de kerkeraden en de classen aan de Synode worden opgedragen, en dat diensgevolge onze vaders ook zeer juist, zoolang het kerkverband goed liep, de onderteekening van de Formulieren van de Synode lieten uitgaan.

Maar hieruit vloeit dan ook tevens voort, dat, zoodra het kerkverband misloopt, en geen waarborgen meer oplevert, en dus de kerkeraden dit niet langer aan de Synode kunnen opdragen, de kerkeraden als nu zelfden hebben te doen, wat ze eerst op anderen overdroegen.

Zoo deden onze vaders dan ook, toen in de Remonstrantsche troebelen de Synode spaak liep. Toen toch hebben onze vaders onverwijd door de kerkeraden laten onderteekenen.

En onze goede gereformeerde predikanten van dien tijd zeiden toen niet: „Dat heb ik al eens gedaan! Dat doe ik niet meer! Ik laat mij niet dwingen!” Of ook: „Dat hoort bij de Synode!”

Neen, maar afzien van al deze uitvluchten en hoogheden, dankten ze als trouwe wachters Zions de kerkeraden voor hun betoon van trouw en ijver, en onderteekenden voetstoots.

Die weigerden of aan de kerkeraden hun recht betwisten waren alleen de Arminianen.

Op de classis vroeg men toentertijd de onderteekening evenzeer.

Tot zoover dit debat.

Men bedenke, dat Kuyper dit schreef in Juni 1883. Een paar maanden voor zijn kerkrechtelijk hoofdwerk: „Tractaat van de Reformatie der Kerken” verscheen. Dat werk was toen in substantie reeds geheel gereed. Reeds op 5 Febr. 1882 had Kuyper dit werk aangekondigd. (Herant No. 215.)

Voor wie deze discussie en het citeeren ervan zou willen controleeren, zij vermeld, dat ze te vinden is in „De Herauld” No. 285 en 287, 10 en 24 Juni 1883.

Een volgende keer nog wat meer!

II.

C. V.

BRIEF UIT AMERIKA

Protest tegen Brunner's Komst te Princeton.

In een vorigen brief schreef ik dat er wel niet veel protest tegen den invoer van het Barthianisme te Princeton gehoord zou worden. De liberalen verheugen zich in de verwording van Princeton, en de „orthodoxen”, die in de Presbyteriaanse kerk zijn achtergebleven, zijn te individualistisch om veel te doen. Nu echter is er een stem van protest gerezen tegen de komst van Brunner.

In The Presbyterian van 5 Mei 1938 doet dr. Donald Grey Barnhouse, een fundamentalist van Philadelphia, eenige vragen aan Brunner. Barnhouse is bezorgd. Immers, Brunner zal den stoel van Warfield en C. W. Hodge bezetten. Zal hij Princeton nu nog kunnen aanbevelen aan jonge mannen die voor het predikambt willen studeren?

Dr. Barnhouse doet zijn vragen naar aanleiding van Brunners boek: Der Mensch im Widerspruch. Dit boek is nog maar pas verschenen. Brunner zal het nog wel willen verdedigen als zijn werk.

Dr. Barnhouse wijst op het feit, dat Brunner het Genesisverhaal niet als historisch erkent. Zegt Brunner: „Niet het oudtestamentisch verhaal als zoodanig, maar zijn in Jezus Christus vervulde zin is het Woord Gods, in hetwelk alleen we elkaar verstaan. Had de kerk dezen regel altoos gevolgd, dan had zij nooit de fout gemaakt, des menschen

oorspronkelijken toestand als beschrijfbaar voor te stellen in den zin van een status integritatis” (Op. Cit. p. 73). Even verder voegt hij hier aan toe: „Dit gansche historische beeld van den eersten mensch is nu eens voor altijd restloos vernield” (Op. Cit. p. 75). Adam is geen historisch persoon geweest. Zoo wordt het scheppingsverhaal als ook de zondeval geloofend. Men moet dus wel bezorgd zijn over Princeton, meent dr. Barnhouse.

In dit alles heeft hij natuurlijk groot gelijk. We zijn dankbaar, dat daar dan toch eindelijk eens een stem wordt gehoord onder de Fundamentalisten tegen de veranderingen te Princeton.

Dan toch, we worden onmiddellijk weer teleurgesteld. Barnhouse meent, dat er een groot verschil is tusschen wat Barth en wat Brunner leert. Barth is veel dichter bij het Bijbelsch standpunt dan Brunner, meent Barnhouse. „Barth travelled the long road away from Modernism back to the simple Christian position, and while he still has some distance to go in certain lines, he sees clearly in all the great points involving man's complete ruin and God's perfect remedy in Christ”. Barth heeft dus nog maar een weinig verder voort te gaan op zijn ingeslagen pad en alles is wel. Die in Utrecht de lezingen van Barth over het Credo hebben gehoord, weten wel beter. Barth houdt al even weinig van de sprekende slang in het paradijs als Brunner. De geschiedenis des heils is voor Barth even als voor Brunner slechts een symbool van wat „hoven” de geschiedenis geschiedt. Al heel weinig is er dus van een protest als dat van Barnhouse te wachten.

Dit klemte nog te meer, als we bedenken, dat het met Barnhouse alleen maar bij protesteeren blijft. Barnhouse pruft wel zoo nu en dan eens tegen de modernen in de Presbyteriaanse kerk. En er zijn wel meer Fundamentalisten, die nu en dan eens pruttelen. Soms dreigen ze zelfs. Ze zullen de gelden voor de zending inhouden. Ze zullen dit en ze zullen dat. Maar dan steekt moeder de kerk even den vinger op. Daarna wordt alles doodstil. Theologisch consequent te zijn, en kerkrechtelijk door zee te gaan, daar weet men niet van.

In hetzelfde nummer van The Presbyterian dient dr. Mackay, de president van Princeton, dr. Barnhouse van antwoord. Zulk een aanklacht tegen Brunner kan dr. Mackay niet onbeantwoord laten. Zijn toorn is „billijk ontstoken”.

Eerstens dan, wat het verschil tusschen Barth en Brunner betreft. Mackay staat er paf van, dat dr. Barnhouse Barth voor meer orthodox aanziet dan Brunner. Barth meent, dat het beeld Gods in den mensch door de zonde geheel en al is vernield. Brunner houdt zich hier dichter bij de aloude gereformeerde traditie en loochent dit. Met Calvin wil hij van de wedergeboorte spreken als een hernieuwing en niet als een schepping. Brunner leert op de meest positieve wijze, dat de mensch hopeeloos in zonde ligt zonder het verlossende werk van Christus.

En dan wat de verdere aanklacht van Barnhouse betreft, ook deze is geheel en al ongegrond. Barnhouse beweert, dat Brunner des menschen schepping naar Gods beeld en den zondeval durft loochenen. In antwoord hierop zegt Mackay: „Professor Brunner does not deny these basic facts. What he does is simply to challenge, in the name of the Bible, and for the sake of vindicating the authority of the Bible, certain interpretations of these facts”. De exegese der Schrift, zegt hij verder, moet steeds open blijven voor verder licht dat de Heilige Geest ons schenkt. Ook moet de Schrift uitgelegd in overeenkomst met de feiten, die ons door geschiedenis en natuurwetenschap worden geboden. In dit alles volgt Brunner slechts het voorbeeld van dr. Charles Hodge in diens groote werk Systematic Theology. Hodge heeft immers gewezen op het feit, dat men vroeger den Bijbel verklaarde naar het systeem van Ptolemeus, maar later naar het systeem van Copernicus, zonder daardoor in het minst onrecht aan de Schrift als het Woord van God te doen.

Dit is zeker wel een van die Amerikaanse wonderen, die men zoo in Nederland niet kent. De feiten worden als historische feiten geloofend; toch worden de „feiten” als „feiten” niet geloofend. Door het loochenen van het historische van de feiten loochent men slechts een verouderde verklaring van de feiten. En dit alles zou niet andersoortig zijn dan een overgang van Ptolemeus tot Copernicus. En hiermee zou Brunner als opvolger van Hodge verdedigd zijn. De eeuwige waarheden van des menschen schepping naar Gods beeld en des menschen zondeval, zegt Mackay, worden door Brunner ten stelligste geleerd. En hiermee, meent hij, heeft hij genoeg gezegd. Brunner komt spoedig te Princeton. Men kan hem dan hooren en hem zooveel vragen stellen als men wil.

Of Barnhouse op dit alles nog weer antwoorden zal weet ik niet. Het maakt ook weinig verschil. Hij komt er wel met een vermaning af, en daarmee is alles weer in den doofpot. De Fundamentalisten pruttelen; de modernen lachen in het vuistje, en de Barthianen gaan hun gang. C. VAN TIL.

- 1) Staat der rechtheid.
- 2) Was 't maar zoo.... (Redactie.)

IN PERSCHOUWT

De verklaring van de curatoren der V.U.

De B. A. Bos schrijft in „Geref. Kerkblad voor Drente en Overijssel” iets in verband met volgende zinsnede uit de bekende verklaring van curatoren der V. U.:

„Curatoren aarzelen niet, hunne teleurstelling uit te spreken over de publicatie en verbreiding van opvattingen op principieel terrein, die nog niet voldoende in eigen kring zijn bezien.”

De Bos merkt naar aanleiding daarvan op:

Als we deze zinsnede toch letterlijk zouden nemen, zou het werk van onze professoren niet slechts uiterst bemoeilijkt, maar misschien haast onmogelijk worden. Als zij toch, vóór tot publicatie over te gaan van hun opvattingen op principieel terrein, eerst eens in eigen kring — bijv. op een professorenkrans — hun opvattingen nader moesten bespreken, zal publicatie haast niet meer mogelijk blijken. Als ik het goed versta, zouden ze hun persarbeid in copie klaar kunnen maken, maar daarna die copie eens met elkaar moeten gaan bespreken. Nu, dat lijkt me praktisch onuitvoerbaar, en het komt me voor, dat dit met de hangende kwesties ook niets te maken heeft. Heel iets anders is het, dat het ongeoorloofd moet worden geacht, dat professoren van eenzelfde Universiteit elkaar publiek gaan bekampen, zonder vooraf geprovoceerd te hebben in eigen kring tot overeenstemming te komen. Dit zal misschien ook wel de bedoeling zijn, maar op het minst geeft het gepubliceerde schrijven op dit punt dan aanleiding tot misverstand. Moeten we het opvatten in den eerst door mij genoemden zin, dan denk ik aan dat oude verhaaltje van een Zuid-Afrikaanschen boer, die tegen zijn jongen zei: „Je moet eerst denken, voor je wat zegt”. De jongen beloofde dat. Na eenigen tijd had vader bezoek en was hij in druk gesprek met zijn bezoeker, toen hij geïnterrumpd werd door zijn zoon, die zei: „Vader, ik denk”. Maar vader gaf geen acht op zijn zeggen. „Vader, ik denk”, zei hij voor de tweede maal, maar vader zei: „Jongen, laat me praten”. „Vader, ik denk”, zei de zoon ten derden male, en granslorig zei vader: „Nu jongen, wat denk je dan?” „Wel, vader”, antwoordde deze, „uw broek staat al een poosje in brand”. De vonk, uit de pijp gevallen, had reeds kwaad werk gedaan, en het denken van den zoon had vader van den wal in de sloot gebracht. Ik wil maar zeggen: Onze professoren moeten niet teveel geremd worden; hoe meer zij publiceeren, en hoe meer hun opvattingen ook kritisch worden beschouwd, hoe verder we komen. Dan worden we verrijkt; en als zij, vóór tot publicatie over te gaan, eerst met hun collega's allerlei opvattingen, die speciaal op hun terrein liggen, waarop zij autoriteit hebben, moeten gaan bespreken, dan is het wel eens mogelijk dat we, dank zij al dat denken en confereren, weinig publicaties krijgen, en dan komen we niet verder.

De A. M. Boeijsma merkt op in „Haarlemsch Kerkblad”:

Als ik me niet vergis is dit de eerste keer dat in deze zaak een curatorale stem naar buiten komt. Op zichzelf is het heugelijk, dat deze toezichthouders blijken hun zorg ook naar dezen ietwat rumoerigen kant uit te strekken. Moge hun bemoeiing werkelijk olie op de golven zijn.

Alleen veroorloof ik me de opmerking, dat de storm niet is verwekt door de hoogleraren Vollenhoven en Doofjeweerd. Want zij hebben in wetenschappelijke kalme hun meningen voorgedragen.

Als op dezelfde manier mogelijke bezwaren tegen hun zienswijze waren ingebracht, zou er niets gebeurd zijn. Want deze wijsgeeren, wier houding ondanks alles kalm en waardig blijft, zijn voor degelijke critiek zeer wel toegankelijk. Een frissche tegenwind zou ook niets geschaad hebben.

Doch nu kwamen felle stormstooten, onder wier vleugelen vernieling was, zich op deze diepzeeën werpen. En dat gaf slecht weer.

Voor mooi weer is alleen noodig dat alle mogelijke verraderlijke stormlagen bezworen worden.

Dan kan het diepzee-onderzoek rustig plaats hebben. En komen misschien Lutine-schatten naar boven.

In „Zeeuwse Kerkbode” spreekt ook Dr. Heij zich uit. Hij merkt op:

Maar als bij de publicatie van nieuwe resultaten openbaar wordt een ernstig verschil tusschen verschillende werkers op hetzelfde terrein, dan kan het niet anders of ons Gereformeerde volk moet onrustig worden. Dat volk gaat uit van de gedachte, dat, waar de Gereformeerde wetenschap als een eenheid is te denken, uit dat verschil moet geconcludeerd, dat of de één of de ander het mis moet hebben, of dat wel beide nog fouten maakten. Het is zelf niet in staat over de dieper gaande vragen te oordeelen. En daarom is de wensch van dit volk gegrond, dat de geleerden van verschillende faculteiten — daarom hebben we immers een universiteit — met elkander over die vragen zullen handelen totdat ze het met elkander eens zijn. En dat, wanneer het ondanks ernstig pogen niet gelukt om tot een eenstemmig oordeel te komen, ernstig wordt overwogen, om vooral nog van publicatie af te zien. Of, wanneer men van oordeel is met publicatie niet langer te mogen wachten, die publicatie zóó geschiedde, dat ze geen oorzaak wordt van verdeeldheid onder het volk, dat voor de ontwikkeling der Gereformeerde wetenschap bidt en werkt.

Ik geloof, dat Dr. Heij uit het stuk van curatoren teveel verwaarloost wat gezegd is over de uitgebrachte critiek en daarnaast te eenzijdig en ook niet heeltemaal juist accentueert wat naar den anderen kant werd opgemerkt. Immers, de verschillen worden lang niet altijd openbaar „bij de publicatie van nieuwe resultaten” (een beeld, dat ons trouwens teveel aan een laboratorium doet denken).

De verschillen tot oordeelen spreken gunstig gelogd worden behoort, dat ik zelf op at duidelijk brochure of willen besch. Prof. Heij verdedigd a reeds was i lieten enkel klaag over geen lucht werkelijke

Het aantal bedenke dit, beschouwing nistatie” (de voorbijgaan

De hui schijnt v Ze kunne Ze kunne belofte: d me naar belijdenis als ze hi belofte n Berg van bestaan e degenen, hooren e het liever god uit t daante, c laat v figuur

Intussche wijzen naar uitlating v reorganisat van Dr. K. tegen de vierde arg

Het sing der p em niet? eenheid hebben. l weinig v

De (Am kwestie Dr

Prof. t genaamd de boven kelijk de van dat

De tw wordt ge or in de van den satie en en overb deringen en „syn keer gen beschrev zou kun welke be als in N weer die dan in t het drel

Ook Dr Kerkblad

Nu ve het duag een vrij aan den rechtelij het leve maar oc kerkrech was gevi de bepal van tuel tusschen en den op onze

Ook w zaken m het off artikeler

Dat d omstand kwestie dogmati niet van wanneer spits te had ver

De ge raakt, i ondersel kerkrech niet gel voor een afdwaling ook al broeder